

УДК 342.7

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-5-10

**Роман
ОПАЦЬКИЙ[©]**
доктор юридичних
наук, доцент

**Андрій
СОБАКАРЬ[©]**
доктор юридичних
наук, професор

(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ЗВІЛЬНЕННЯ ПОВНОЛІТНІХ ДІТЕЙ ТА СІНА ВІД ОБОВ'ЯЗКІВ УТРИМУВАТИ ЇХНІХ БАТЬКІВ

У сучасних умовах розвитку сімейного права питання звільнення повнолітніх дочки та сина від обов'язку утримувати батьків набуває все більшої актуальності. Ця проблема зачіпає як правові, так і соціальні аспекти взаємовідносин між членами сім'ї.

У представленому дослідженні здійснено аналіз нормативно-правового регулювання цього питання, підстав, за яких можливе звільнення дітей від утримання батьків, а також порядку вирішення таких справ у суді.

Одним із ключових аспектів дослідження є визначення підстав, що дозволяють звільнити повнолітніх дітей від обов'язку утримання. До них віднесено: неналежне виконання батьками своїх обов'язків щодо виховання дітей, наявність фактів зловживання батьками своїми правами, фінансова неспроможність дітей або інші обставини, що вказують на необґрунтованість утримання. Наголошено, що ці підстави мають бути чітко окреслені в законодавстві для уникнення неоднозначного тлумачення та забезпечення справедливості у вирішенні спорів.

Особливу увагу приділено аналізу судової практики, котра демонструє, що рішення у таких справах часто залежать від суб'єктивної оцінки суддів і недостатнього врахування морально-етичних аспектів взаємовідносин між батьками та дітьми.

Також охарактеризовано порядок розгляду справ щодо звільнення повнолітніх дітей від обов'язку утримувати батьків. Наголошено на важливості дотримання принципів законності, справедливості та пропорційності при ухваленні рішень. Запропоновано вдосконалити механізм судового розгляду таких справ шляхом запровадження більш чітких процесуальних правил, що враховували б індивідуальні обставини кожного конкретного випадку.

Результати дослідження спрямовані на формування ефективної системи правового регулювання, що забезпечить баланс інтересів повнолітніх дітей і батьків, сприятиме вирішенню сімейних конфліктів і зміцненню сімейних відносин у сучасному суспільстві. Підкреслено, що вдосконалення правового механізму в цій сфері дозволить не лише захистити права всіх учасників сімейних відносин, але й забезпечити стабільність і передбачуваність правозастосовної практики.

Дослідження стане корисним для науковців, практикуючих юристів, суддів та інших спеціалістів, які займаються питаннями сімейного права, а також для розробників нормативно-правових актів у цій сфері.

Ключові слова: обов'язок утримання, повнолітні діти, непрацездатні батьки, відповідальність, правові наслідки, судовий порядок, права і обов'язки, види юридичної відповідальності.

Постановка проблеми. Питання звільнення повнолітніх дітей від утримання батьків є важливим аспектом сімейного права, оскільки відображає баланс між соціальною та правовою відповідальністю членів сім'ї. В умовах сучасного розвитку

© Р. Опацький, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8658-8153>

roman.opatskyi@dduvs.edu.ua

© А. Собакарь, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7618-0031>

andrii.sobakar@dduvs.edu.ua

суспільства та змін у сімейно-правових відносинах особливо актуальним є вивчення підстав та порядку такого звільнення.

Зокрема, економічні, соціальні та демографічні зміни впливають на потребу перегляду нормативно-правового регулювання відносин між батьками та повнолітніми дітьми. Зростання кількості випадків, коли батьки звертаються за утриманням до суду, а також наявність конфліктних ситуацій у сім'ях викликає потребу в чіткому визначенні підстав, за яких повнолітні діти можуть бути звільнені від такого обов'язку.

Крім того, існує потреба в аналізі практики застосування законодавства у цій сфері, що є актуальним для забезпечення справедливості у відносинах між членами сім'ї. Недостатня увага до цього питання може сприяти виникненню правових колізій та суперечностей.

Дослідження цієї теми дозволить удосконалити правове регулювання, сприятиме захисту прав та інтересів як повнолітніх дітей, так і батьків, а також забезпечить гармонізацію сімейних відносин в умовах сучасного українського суспільства.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проблематика звільнення від юридичної відповідальності завжди була та залишається однією з дискусійних у правничій науці. Фахівці в галузях кримінального, адміністративно-деліктного та трудового права здійснили фундаментальні дослідження із зазначеного питання. Водночас у сімейному праві основний акцент робився саме на розробці механізму примусу до утримання дітей, непрацездатних та літніх людей. Сама ж проблема звільнення повнолітніх дочки та сина від утримання батьків розглядалася як дотична. Однак констатувати повну відсутність робіт також буде неправильним. Безпосередньо обов'язку повнолітніх дітей утримувати своїх непрацездатних батьків присвячені роботи таких правників: Г. Богданова, Є. Костюченко, О. Лук'янчук, О. Розгон, Ю. Рустамова, які опосередковано все ж розглядали підстави звільнення повнолітніх дочки та сина від утримання батьків.

Вищезазначене спонукало приділити окрему увагу комплексному дослідженню проблематики, пов'язаної з підставами звільнення повнолітніх дочки та сина від утримання батьків.

Метою дослідження є комплексний аналіз підстав і порядку звільнення повнолітніх дочок і синів від обов'язку утримувати батьків із огляду на чинне законодавство України, практику його застосування та сучасні соціально-правові реалії, а також розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання цієї сфери з метою забезпечення балансу інтересів обох сторін і справедливості у сімейних правовідносинах.

Виклад основного матеріалу. Сімейне законодавство України чітко визначає обов'язки повнолітніх дітей щодо утримання своїх непрацездатних батьків, які потребують матеріальної допомоги. Однак законодавець, зважаючи на принципи справедливості, соціальної рівності та етичні підходи до регулювання сімейних правовідносин, встановлює окремі випадки, за яких повнолітні дочки або сини можуть бути звільнені від цього обов'язку. Такий підхід дозволяє урівноважити права і обов'язки всіх сторін у сімейних правовідносинах, уникаючи зловживань із боку батьків, які у минулому ухилялися від виконання своїх обов'язків [1].

Згідно зі ст. 204 Сімейного кодексу України (далі – СК України) [2] суд може звільнити повнолітніх дітей від обов'язку утримання своїх батьків за наявності підстав, що підтверджують факт ухилення батьків від виконання їхніх обов'язків щодо виховання та утримання дітей у минулому. Ця норма є проявом основоположних принципів справедливості, закріплених у законодавстві. Застосування цієї статті дає можливість захистити інтереси повнолітніх дітей, які в дитинстві не отримували належної уваги, матеріальної підтримки чи виховання з боку своїх батьків.

Однією з основних підстав для звільнення повнолітніх дітей від обов'язку утримання батьків є факт ухилення батьків від виконання своїх обов'язків щодо дітей. Ухилення може виявлятися у різних формах: від повної відсутності участі у вихованні до несплати аліментів, байдужості до емоційного та фізичного стану дитини або навіть фізичного чи психологічного насильства. Важливо зазначити, що саме систематичний характер такого ухилення є ключовою підставою для звільнення повнолітніх дітей від їхніх зобов'язань перед батьками [3].

Судова практика з цього питання демонструє, що для ухвалення рішення про звільнення від обов'язку утримання батьків необхідно надати переконливі докази. Такими

доказами можуть бути:

- документи, що підтверджують несплату аліментів батьками під час дитинства заявника (рішення судів про стягнення аліментів, виконавчі документи тощо);
- акти органів опіки та піклування, що свідчать про нехтування батьківськими обов'язками;
- свідчення свідків, які можуть підтвердити факт відсутності участі батьків у житті дитини;
- медичні довідки чи висновки психологів, що засвідчують негативний вплив поведінки батьків на психічний або фізичний стан дитини [4].

Порядок звільнення від обов'язку утримання передбачає подання відповідного позову до суду. Заявник повинен аргументовано викласти обставини справи, надати докази, що підтверджують неналежне виконання батьками їхніх обов'язків. Суд, розглядаючи справу, враховує всі обставини, зокрема тривалість ухилення, причини такого ухилення, а також можливі наслідки для сторін.

Судова практика демонструє, що звільнення від обов'язку утримання може бути частковим або повним. У деяких випадках, навіть якщо встановлено факт ухилення батьків від обов'язків, суд може зобов'язати дітей сплачувати аліменти на обмежений строк – не більш ніж три роки. Такі рішення приймаються у виняткових обставинах, наприклад, якщо батьки перебувають у критичному стані здоров'я і не мають інших джерел для виживання [4].

Водночас важливим аспектом є те, що звільнення від обов'язку утримання не є автоматичним навіть за наявності підстав. Суд детально аналізує матеріали справи, оцінює докази, а також враховує поведінку повнолітніх дітей. Наприклад, якщо встановлено, що, незважаючи на неналежне виконання обов'язків батьками, діти підтримували з ними контакт і отримували певну допомогу, суд може відмовити у звільненні або прийняти часткове рішення [5].

У п. 21 постанови Пленуму Верховного Суду України від 15.05.2006 № 3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» роз'яснено, що обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати своїх непрацездатних батьків, які потребують матеріальної допомоги (ст. 202 СК України), не є абсолютним. У зв'язку з цим суд на вимогу дочки, сина, до яких пред'явлено позов про стягнення аліментів, зобов'язаний перевірити їхні доводи про ухилення батьків від виконання своїх обов'язків щодо них [6].

Тобто, звільнення від обов'язку утримувати матір, батька може мати місце лише у випадку, якщо такий обов'язок у дочки, сина виник.

Так, у справі № 400/1621/16-ц Касаційний цивільний суд дійшов висновку про відмову у задоволенні як первісного позову про стягнення аліментів на утримання непрацездатного батька, так і зустрічного позову про звільнення від обов'язку утримувати батька. Суд звернув увагу, що позивач за первісним позовом не довів факт потреби матеріальної допомоги, що виключає можливість застосування ч. 1 ст. 202 СК України та обов'язок відповідача утримувати свого непрацездатного батька. Касаційний цивільний суд визнав помилковими висновки судів про задоволення зустрічного позову, оскільки суди не врахували, що у відповідача (за первісним позовом) не виник обов'язок утримувати батька [7].

В іншій справі, № 676/5118/16-ц суд визнав належними доказами ухилення батька від виконання своїх батьківських обов'язків після припинення спільного проживання із матір'ю особи довідку загальноосвітньої школи, довідку навчально-виховного комплексу та показання свідків [8].

Щодо факту необхідності матеріальної допомоги Верховний Суд зазначав, що необхідність матеріальної допомоги визначається в кожному конкретному випадку залежно від матеріального становища батьків. До уваги береться отримання батьками пенсії, державних пільг, субсидій, наявність у батьків майна, що може приносити дохід, тощо. Сам собою факт непрацездатності батьків не зумовлює виникнення у дітей обов'язку надання утримання та не свідчить про наявність потреби в отриманні матеріальної допомоги (постанова Касаційного цивільного суду від 14.11.2018 у справі № 175/1508/16-ц) [9].

Слід також звернути увагу, що відповідно до ч. 1 ст. 204 СК України дочка, син звільняються судом від обов'язку утримувати матір, батька та обов'язку брати участь у додаткових витратах, якщо буде встановлено, що мати, батько не сплачували аліменти на

утримання дитини, що призвело до виникнення заборгованості, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за три роки, і така заборгованість є непогашеною на момент прийняття судом рішення про визначення розміру аліментів на батьків. Така несплата підтверджується довідкою органу державної виконавчої служби або приватного виконавця.

Водночас у виняткових випадках суд може присудити з дочки, сина аліменти на строк не більш ніж у три роки [10].

На особливу увагу заслуговує питання морально-етичного аспекту звільнення від обов'язку утримання. Незважаючи на юридичні підстави, багато дітей не бажають звертатися до суду для звільнення від обов'язку, вважаючи, що це суперечить моральним цінностям або соціальним нормам. Такі ситуації ілюструють значущість родинних відносин та їхнього впливу на вирішення правових спорів.

Крім того, слід враховувати, що обов'язок утримання може не виникнути, якщо батьки були позбавлені батьківських прав і ці права не були поновлені. Відповідно до ст. 166 СК України позбавлення батьківських прав тягне за собою втрату права на утримання, що є важливим запобіжником від зловживань із боку недобросовісних батьків. Це також слугує додатковою підставою для звільнення повнолітніх дітей від обов'язку [11].

Отже, система звільнення повнолітніх дітей від обов'язку утримання своїх батьків є складною, але водночас справедливою та виваженою, що забезпечує всебічний захист прав та інтересів усіх сторін. Ця система враховує не лише юридичні, але й етичні аспекти сімейних відносин, оскільки баланс між правами й обов'язками батьків і дітей є одним із ключових принципів сімейного законодавства України. Зокрема, вона спрямована на захист повнолітніх дітей, які зазнали недбалості чи байдужості з боку своїх батьків у дитинстві, та встановлює чіткі критерії й підстави для звільнення від обов'язків, пов'язаних із утриманням [12].

Важливою перевагою цієї системи є те, що вона дозволяє уникнути зловживань і гарантує, що права та обов'язки між батьками і дітьми є взаємними. Законодавчі норми з цього питання сприяють формуванню відповідального ставлення батьків до своїх дітей у ранньому віці, адже розуміння наслідків недбалого ставлення є суттєвим чинником, що допомагає запобігти його проявам. При цьому судовий механізм, передбачений для реалізації права на звільнення від обов'язку, надає можливість врахувати всі обставини кожної окремої ситуації. Завдяки цьому механізму українське сімейне законодавство дотримується принципу справедливості, що становить основу гармонійного суспільного розвитку.

Встановлюючи чіткі правила, що регулюють обов'язки й права у сімейних відносинах, система звільнення повнолітніх дітей від обов'язку утримання своїх батьків забезпечує захист інтересів кожної сторони та закладає фундамент для стабільності й добробуту як окремих родин, так і суспільства загалом.

Висновки. У результаті дослідження підстав та порядку звільнення повнолітніх дочки та сина від утримання батьків встановлено, що це питання має важливе значення для розвитку сімейного права та практичного забезпечення справедливості у сімейних відносинах.

Аналіз дозволив визначити основні підстави для звільнення повнолітніх дітей від утримання батьків, як-от: неспроможність дітей виконувати цей обов'язок через поважні причини (наприклад, стан здоров'я, скрутне матеріальне становище), неналежне виконання батьками своїх обов'язків у минулому, а також інші виняткові обставини, що унеможливають утримання.

Досліджено порядок звільнення від такого обов'язку, що передбачає, зокрема, звернення до суду, обґрунтування заявником відповідних обставин і надання доказів, що підтверджують необхідність звільнення.

Проведений аналіз свідчить про необхідність вдосконалення правового регулювання цієї сфери. Зокрема, доцільним є уточнення законодавчих норм, що визначають підстави для звільнення від утримання, а також розробка рекомендацій для судової практики з метою уніфікації підходів до вирішення таких справ.

Запропоновані висновки можуть стати підґрунтям для подальших наукових досліджень, спрямованих на розробку більш чітких і прозорих механізмів регулювання правовідносин між батьками та повнолітніми дітьми, а також сприятимуть зміцненню принципів справедливості та гуманізму у сфері сімейного права.

Список використаних джерел

1. Малишко С. І. Юридичний обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків та механізм його реалізації як предмет наукових досліджень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 43–46. URL : http://www.lsej.org.ua/11_2021/8.pdf.
2. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
3. Барабаш Ю. Г. та ін. Конституційне право : підруч. / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.
4. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар. Київ : Правова єдність, 2009. 432 с.
5. Лук'янчук О. І. Підстави виникнення обов'язку дітей утримувати непрацездатних батьків. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 10. С. 25–29.
6. Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів : постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.05.2006 № 3. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-06?lang=ru#Text>.
7. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду у справі № 400/1621/16-ц від 07 листопада 2018 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77720678>.
8. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду у справі № 676/5118/16-ц від 28 листопада 2018 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78529159>.
9. Ухвала Апеляційного суду Дніпропетровської області у справі № 175/1508/16-ц від 13 грудня 2016 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/63575624>.
10. Звільнення повнолітніх сина, дочки від обов'язку утримувати батьків. *Європейська правнича компанія*. URL : <https://ukrpravo.net/legal-advice-duty-to-support-parents/>.
11. Малишко С. І. Поняття юридичного обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 1. С. 31–35.
12. Кучук А. М. Обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків як загальноправова проблема. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 2. С. 25–30.

Надійшла до редакції 03.12.2024

Прийнято до опублікування 08.12.2024

References

1. Malysko, S. I. (2021) Yurydychnyi obov'язok povnolitnikh ditei pikluvatysia pro svoikh nepratsездatnykh batkiv ta mekhanizm yoho realizatsii yak predmet naukovykh doslidzhen [The legal obligation of adult children to take care of their disabled parents and the mechanism of its implementation as a subject of scientific research]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 11, pp. 43–46. URL : http://www.lsej.org.ua/11_2021/8.pdf. [in Ukr.].
2. Simeinyi kodeks Ukrainy [Family Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 10 sichnia 2002 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>. [in Ukr.].
3. Barabash, Yu. H. ta in. (2021) Konstytutsiine pravo [Constitutional law] : pidruch. / za zah. red. M. I. Koziubry. Kyiv : VAITE. 528 p. [in Ukr.].
4. Romovska, Z. V. (2009) Simeinyi kodeks Ukrainy: nauково-praktychnyi komentar [Family Code of Ukraine: scientific and practical commentary]. Kyiv : Pravova yednist. 432 p. [in Ukr.].
5. Lukianchuk, O. I. (2019) Pidstavy vynykennia obov'язku ditei utrymuvaty nepratsездatnykh batkiv [Grounds for the origin of the obligation of children to support disabled parents]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 10, pp. 25–29. [in Ukr.].
6. Pro zastosuvannia sudamy okremykh norm Simeinoho kodeksu Ukrainy pry rozghliadi sprav shchodo batkivstva, materynstva ta stiahnennia alimentiv [On the Application by Courts of Certain Norms of the Family Code of Ukraine in Considering Cases of Paternity, Maternity, and Collection of Alimony] : postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 15.05.2006 № 3. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-06?lang=ru#Text>. [in Ukr.].
7. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladі kolehii suddiv Druhoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu u spravi № 400/1621/16-ts vid 07 lystopada 2018 r. [Resolution of the Supreme Court composed of the panel of judges of the Second Judicial Chamber of the Civil Court of Cassation in case No. 400/1621/16-ts dated November 07, 2018]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77720678>. [in Ukr.].
8. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladі kolehii suddiv Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu u spravi № 676/5118/16-ts vid 28 lystopada 2018 r. [Resolution of the Supreme Court composed of the panel of judges of the First Judicial Chamber of the Civil Court of Cassation in case No. 676/5118/16-ts dated November 28, 2018]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78529159>. [in Ukr.].
9. Ukhvala Apeliatsiinoho sudu Dnipropetrovskoi oblasti u spravi № 175/1508/16-ts vid 13

hrudnia 2016 r. [Resolution of the Court of Appeal of Dnipropetrovsk Region in case No. 175/1508/16-ts dated December 13, 2016]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/63575624>. [in Ukr.].

10. Zvinnennia povnolitnikh syna, dochky vid obov'язku utrymuvaty batkiv [Exemption of adult sons and daughters from the obligation to support their parents]. *Yevropeiska pravnycha kompaniia*. URL : <https://ukrprawo.net/legal-advice-duty-to-support-parents/>. [in Ukr.].

11. Malysheko, S. I. (2022) Poniattia yurydychnoho obov'язku povnolitnikh ditei pikluvatysia pro svoikh nepratsездatnykh batkiv [The concept of the legal obligation of adult children to take care of their incapacitated parents]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*. № 1, pp. 31–35. [in Ukr.].

12. Kuchuk, A. M. (2024) Obov'язok povnolitnikh ditei pikluvatysia pro svoikh nepratsездatnykh batkiv yak zahalnopravova problema [The obligation of adult children to take care of their incapacitated parents as a general legal problem]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*. № 2, pp. 25–30. [in Ukr.].

ABSTRACT

Roman Opatsky, Andrii Sobakar. Grounds and procedure for releasing of adult daughter and son from obligation to maintain their parents. In the current conditions of family law development, the issue of releasing adult daughters and sons from the obligation to support their parents is becoming increasingly relevant. This problem affects both legal and social aspects of relationships between family members. The article examines the regulatory and legal regulation of this issue, analyzes the grounds on which children can be released from parental support, as well as the procedure for resolving such cases in court.

One of the key aspects of the study is the determination of the grounds that allow releasing adult children from the obligation to support. These include: improper fulfillment by parents of their responsibilities for raising children, the presence of facts of abuse by parents of their rights, financial insolvency of children or other circumstances that indicate the unfoundedness of support. The author emphasizes that these grounds should be clearly outlined in the legislation to avoid ambiguous interpretation and ensure fairness in resolving disputes.

Particular attention is paid to the analysis of judicial practice, which demonstrates that decisions in such cases often depend on the subjective assessment of judges and insufficient consideration of the moral and ethical aspects of the relationship between parents and children.

The article also describes the procedure for considering cases regarding the release of adult children from the obligation to support their parents. The importance of adhering to the principles of legality, fairness and proportionality when making decisions is emphasized. It is proposed to improve the mechanism for judicial consideration of such cases by introducing clearer procedural rules that would take into account the individual circumstances of each specific case.

The results of the study are aimed at forming an effective system of legal regulation that will ensure a balance of interests of adult children and parents, facilitate the resolution of family conflicts and contribute to the strengthening of family relations in modern society. The author emphasizes that improving the legal mechanism in this area will not only protect the rights of all participants in family relations, but also ensure stability and predictability of law enforcement practice.

The article will be useful for scholars, practicing lawyers, judges and other specialists dealing with family law issues, as well as for developers of regulatory legal acts in this area.

Keywords: *maintenance obligation, adult children, incapacitated parents, responsibility, legal consequences, judicial procedure, rights and obligations, types of legal liability.*